

то з педагогічної інновації випадає все власне освітнє, пов'язане з учнем і самим педагогом, уся гуманістична, особистісно орієнтована складова інноваційної діяльності, що відноситься, зокрема, до формування інноваційного мислення та інноваційної культури як учня, так і вчителя.

Другою важливою особливістю педагогічної інновації є необхідність системного охоплення якомога більшого числа педагогічних проблем, що відносяться до сфери професійної освіти. Розрізнені локальні інновації втрачають сенс і не мають серйозних перспектив, якщо відсутні їхні координація, взаємозумовленість і підтримка педагогічним колективом.

Умовою, що визначає ефективність педагогічної інновації, є дослідницька діяльність педагогів, які, вирішуючи проблеми приватної методики, задаються більш загальними питаннями та починають по-новому переосмислювати існуючі дидактичні принципи.

Однак діяльність педагога-новатора в умовах традиційного навчання може виявитися недоцільною, а сам педагог сприйматися в колективі як якась чужерідна особистість. Тому інноваційний освітній процес, що розгортається в педагогічному колективі, вимагає активної участі в дослідженнях кожного педагога, що сприятиме формуванню інноваційної культури всього колективу.

### Список використаної літератури

1. Полонский В. М. Инновации в образовании (методологический анализ) / В. М. Полонский // Инновации в образовании. – 2007. – № 3. – С. 26.
2. Сазонова З. С. Интегративные основы профессионально-педагогической подготовки преподавателей высшей школы: Учеб. пособие. – М., 2005.
3. Сластенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность. М., 1997.
4. Управление развитием школы / Под ред. М. М. Поташника и В. С. Лазарева. М., 1995.
5. Федоров И. Б., Еркович С. П., Коришунов Е. В. Высшее профессиональное образование: Мировые тенденции (Социальный и философский аспекты). – М., 1998.
6. Хуторской А. В. Типологии педагогических нововведений [Текст] / А. В. Хуторской // Школьные технологии. – 2005. – № 5. – С. 10-24.

*Лілія Сологуб*

## ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ХХІ СТ.

У сучасних умовах стрімкого розвитку суспільства проблема якості освіти, готовності молодшої людини до життєдіяльності у відкритому, демократичному, полікультурному світі набуває все більшої актуальності. Саме тому порушуються проблеми проектування відкритих педагогічних систем, які здатні ефективно діяти у варіативних умовах, враховуючи, до того ж, різноманітні перешкоди і гальмуючі фактори, що можуть бути. Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності у нових соціально-економічних умовах.

Динамізм, притаманний сучасній цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки й технологій у всьому світі – усе це потребує створення таких умов, за яких педагоги спроможні були б використовувати набуті знання для творчого розв'язання проблем. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога.

На сьогодні досліджено ряд важливих аспектів педагогічної інновації, зокрема *інновацій у педагогіці* (Н.І. Лапін, В.Я. Ляудіс, В.Ф. Паламарчук та ін.); *інновації у світовій педагогіці* (М.В. Кларін, С.Р. Колупаєва, Г.Б. Кочетов та ін.) та нововведення (Н. Грос, М. Майлз, А. Пригожин, Р. Хейвлок, Д. Чен та ін.); *інноваційна педагогічна діяльність* (А.А. Арламов, Ю.К. Бабанський, В.А. Кан-Калик, Н.В. Кузьміна, М.М. Скоткін, В.А. Сластьонін та ін.); *інноваційні педагогічні технології* (Н.О. Корсунька, О.М. Пехота, С.О. Сисоєва та ін.); *комплекс інноваційних технологій у формуванні професійно-творчої особистості фахівця* (В.К. Моригодов, А.А. Слободанюк та ін.) [6, с. 32].

Насамперед з'ясуємо, що таке інновація. У середині 80-х років ХХ століття спочатку журналісти, а потім і професіонали почали активно вживати слово «інновація» для позначення процесів перебудови вітчизняної педагогічної системи, що саме розпочалося. Вважається, що термін *інновація* (нововведення, новація – це зміна в середині самої системи), в суспільній науці потрапив з природничих, бо найчастіше він використовується в агрономії, промисловості, медицині. В педагогічній інтерпретації і в найзагальнішому вигляді інноваціями називають *введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності вчителя і учня, виховання*. Педагогічна система – це певна сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого й керованого педагогічного впливу на формування особистості з певними прогнозованими якостями. ВУ навчальному посібнику «Професійна педагогіка», наприклад, читаємо: «Інноваци – комплексный процесс создания, распространения и использования нового практического средства (новшества, нововведения) в области техники, технологии, педагогики, научных исследований». У свою чергу російський професор О.І. Кочетов вважає, що «інновації – це цілісна теоретична, технологічна і методологічна концепція оновлення педагогічної діяльності, що забезпечує її вихід на вказаний рівень» [8, с. 4].

Французький учений Е. Брансуїк виділив три можливі види педагогічних нововведень:

1) нововведеннями є освітні ідеї й практичні дії цілком нові й раніше невідомі. Таких цілком нових і оригінальних ідей дуже мало.

2) адаптовані, розширені або по-новому сформульовані ідеї й практичні дії, які набувають особливої актуальності в певному середовищі і в певний період. Таких – найбільша кількість.

3) нововведення, які обумовлені повторним визначенням завдань, коли в нових умовах реалізуються певні, раніше відомі дії, які й сприяють успішному вирішенню цих завдань.

Поряд із цим зазначаємо, що є ще цілий ряд означень понять новації, інновації, нововведення, зміни тощо. Але всі автори єдині в тому, що нововведення повинно означати спробу змінити систему освіти, причому усвідомлено й цілеспрямовано з метою удосконалення існуючої системи. Нововведення обов'язково повинно бути чимось новим, але обов'язково чимось кращим і продемонстровано як таке.

Нововведення, як педагогічне поняття, означає введення нового в навчально-виховну, освітню діяльність. Часто воно стосується використання нових методів, способів дій, засобів, нових концепцій, реалізації навчальної літератури, нових навчальних програм, засобів виховання тощо. В означеннях, що ж таке нововведення, панує думка, що нововведення означає зміну, хоча при цьому деякі вчені мають на увазі нові, інші – кількісні, а ще інші – якісні зміни. Таким чином, у широкому розумінні інноваційність – це те, за допомогою чого система може досягти найбільшої ефективності у рухливому середовищі. У цьому контексті зазначаємо, що *інновації – це загальна назва нового педагогічного продукту (теоретичного, практичного), що втілюється у навчально-виховному процесі – концепції, теорії, системи, моделі, методики, технології, методи, прийоми тощо.*

Важливим аспектом навчально-виховної діяльності вчителя є використання інноваційних технологій. Діяльність, яку він повинен організувати, вважається творчою, якщо її продукт характеризується новизною, а продуктом навчальної діяльності є знання [12]. Саме тому важливо створювати навчальний процес на підставі широкого поля активності та самостійності самих учнів. У цьому й проявляється сучасна стратегія ре-

форми в освіті, де учень є не об'єктом навчання, а суб'єктом пізнання. Варто говорити, що лише в таких умовах знання стають дійсно функціональними, дієвими, не відірваними від життя.

Безперечно, усе це вимагає від учителя проектування та впровадження нових педагогічних технологій в організацію навчальної діяльності школярів. У цьому контексті дослідниця О. Остапчук зазначає: «Нові технології мають забезпечувати поєднання репродуктивних методів здобуття учнями готової інформації з методами проблемного навчання, де діяльність школярів має проблемно-пошуковий, творчий характер» [7, с. 16]. Нові технології відрізняються від традиційних максимальною індивідуалізацією та оптимальним управлінням педагога, що вимагає змін в організації всього навчально-виховного процесу.

Якими ж засобами може послуговуватися сучасний учитель, щоб сприяти ефективності конкретного уроку?

Сучасний рівень розвитку комп'ютерної техніки та програмного забезпечення надає широкі можливості модернізації та підвищення ефективності навчання. Використання мультимедійних технологій урізноманітнює навчальний процес, підвищує ефективність засвоєння матеріалу, автоматизує процес навчання та контролю знань. За допомогою комп'ютерних технологій можна використовувати на уроці наочність вищого рівня – відео матеріали, анімаційні фрагменти, інтерактивні моделі тощо, які дають змогу продемонструвати на уроці ті явища, які в реальному світі побачити неможливо. Інформаційні технології допомагають індивідуалізувати та диференціювати навчання. Цього досягають не тільки завдяки різноманітним завданням, а й за допомогою самоосвітою учня. Науково-педагогічна література подає безліч різноманітних мультимедійних жанрів:

- а) Блок-тема
- б) Медіа-урок
- в) Самодиктант
- г) Тестові завдання
- ґ) Медіапроект
- д) Медіатвори
- е) Творчі презентації
- є) Віртуальні екскурсії
- ж) Медіаекспресії
- з) Літературний портрет
- и) Динамічні таблиці
- і) Статичні таблиці

Поряд із цим в навчальному процесі активно впроваджуються такі педагогічні інновації:

- технологія розвивального навчання;
- інтерактивні методики (робота в групах, метод проектів, «розумовий штурм», «ажурна пилка», «кейс-метод», «акваріум», рольові та ділові ігри, «велике коло», «шкала думок», «бесіда за Сократом», «асоціативний куш», «відкритий мікрофон», вправи-енергізатори, групова дискусія, взаємне навчання);
- технологія проблемного навчання;
- методика гранування;
- блочний метод викладання матеріалу;
- кооперативна форма навчання.

Отже, ми бачимо, що на уроках із застосуванням педагогічних інновацій домінують саме *творча функція* учителя, яка сприяє, у свою чергу, формування неординарної та креативної особистості учня.

Організуючи виховну діяльність, прогресивний педагог вдало поєднує використання традиційних та інноваційних методів. З метою зацікавлення учнів, формування в них внутрішньо-емоційної мотивації, доцільно проводити нестандартні виховні заходи, які активізували б морально-етичні почуття школярів. До активних форм позакласної роботи відносяться тренінгові заняття, спрямовані на самопізнання, самовизначення

та самовдосконалення особистості. Кожне з них – це наперед запланований виховний процес, призначений поглибити знання учнів про себе, сформувати вміння та навички самопізнання, самооцінки і самовизначення, виявити їхні цінності, ідеї, погляди, переконання, поведінку з метою зміни та оновлення. Крім того, вони сприяють розвитку здібностей пізнавати інших людей, усвідомлювати їх особистісну цінність та суспільну значущість [11]. Тренінгові заняття сприяють формуванню позитивної «Я-концепції» старшокласників шляхом підвищення їхнього уявлення про свою соціальну значущість, особистісну цінність.

Переваги тренінгових занять полягають в тому, що, по-перше, груповий досвід протидіє відчуженню, допомагає розв'язувати міжособистісні проблеми, коли кожен учень не замикається в собі, не залишається сам на сам зі своїми труднощами. По-друге, тренінгова група відображає систему суспільних взаємовідносин, що дозволяє старшокласникам побачити і проаналізувати у спеціально створених умовах психологічні закономірності спілкування та поведінки інших людей і самих себе, які непомітні в життєвих ситуаціях. По-третє, груповий тренінг дає можливість кожному старшокласнику одержати безоціночний зворотний зв'язок від учнів з такими ж проблемами, які розуміють його почуття й переживання. У ньому кожен учень може поставити себе на місце іншої людини, «зіграти» її роль для кращого розуміння її та самого себе, для знайомства з новими більш ефективними способами поведінки і спілкування. Унаслідок цього виникає співпереживання, емоційний зв'язок, які сприяють особистісному самостановленню, розвитку самосвідомості. Важливе місце у практичній діяльності зі старшокласниками відводиться годинам спілкування, «відкритим трибунам», творчим монологам, відвертим розмовам, проблемним діалогам, розмовам при свічках, які творчо реалізують елементи дискурсивної технології інтимно-особистісного спілкування І.Д. Бега [2]. Однією з поширених форм інтимно-особистісного спілкування є проблемний діалог педагога та учня або старшокласників між собою. У ньому створюються всі необхідні умови для прояву активності та самостійності вихованців, для висловлювання ними своїх думок, поглядів і переконань. Упровадження інтерактивних та комунікативних форм особистісно орієнтованого виховання, на наш погляд, найбільш повно реалізують інваріанти особистісно орієнтованого підходу до виховання школярів. У процесі їх проведення старшокласники не пасивно сприймають моральні норми, цінності, стандарти, етичні правила чи вимоги, а стають у позицію їх активного створення. Набуті таким чином знання не залишаються у свідомості учня на рівні пізнавальних утворень, а емоційно переживаються, чуттєво забарвлюються, набувають позитивного особистісного смислу [9, с. 6].

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що особистісно орієнтоване виховання учнів у процесі позакласної роботи буде ефективним, коли добиратимуться цікаві емоційно-насичені форми практичної реалізації виховних інваріантів. Під час їх проведення кожен учень має бути активним учасником виховного процесу. Для цього необхідно забезпечувати самостійну творчу діяльність школярів; задовольняти їхні творчі потреби, інтереси та захоплення; ініціативність та самостійність у визначенні виховних завдань, засобів і способів їх творчого виконання.

Отже, упровадження інновацій на сучасному етапі розвитку суспільства є невід'ємною частиною навчально-виховної роботи вчителя. Американський дослідник Майк Фуллан, визначаючи формулу інновацій в освіті, дійшов висновку: «Взаємодія, якісна інформація та моральна мета є потужними силами для суспільного добра» [5, с. 3]. Стан освіти в цілому залежить від діяльності кожного конкретного вчителя, результатів цієї діяльності. Поетапна перебудова навчально-виховного процесу з метою надання гнучкості, урізноманітнення навчальних програм, використання інноваційних технологій, забезпечення переходів з одних напрямів освіти до інших, дозволить адекватно реагувати на вимогу привести пропозицію освіти у відповідність до попиту на ринку праці.

### **Список використаної літератури**

1. Андрюханова В. Упровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес / В. Андрюханова // Директор школи. Україна. – 2005. – №8-10. – С.115-121.

2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Ващенко Л. Форми та методи управління інноваціями / Л. Ващенко // Директор школи. Україна. – 2008. – №2. – С.3-13.
4. Даниленко Л. Проблеми організації інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти / Л. Даниленко // Рідна школа. – 2006. – №11. – С.12-14.
5. Кремінь В. Освіта і система виховання повинні переорієнтуватися на формування у людей інноваційного типу культури / В. Кремінь // Освіта України. – 2006. – №25. – С.1-5.
6. Мамрич С. До питання класифікації педагогічних інновацій / С. Мамрич // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – №4. – С.32-41.
7. Остапчук О. Ефективні педагогічні системи: інноваційна стратегія проектування / О. Остапчук // Рідна школа. – 2005. – №8. – С.16-18.
8. Сиротенко Г. О. Інноваційний розвиток освіти: проблеми переходу від теорії до практики / Г. О. Сиротенко // Управління школою : Науково-методичний журнал. – 2005. – №1. – С.2-11.
9. Смагіна І. Організація інноваційної діяльності педагогів / І. Смагіна // Психолог: Додаток до газ. «Шкільн. світ». – 2008. – №36. – С.5-7
10. Чен Н. В. Інновації в освітньому процесі / Н. В. Чен // Мистецтво в школі. – 2009. – №3. – С.2-7.
11. <http://textbooks.net.ua/content/view/6098/49/>
12. <http://referatu.net.ua/newreferats/27/189044/?page=2>
13. <http://studentam.net.ua/content/view/7615/97/>

*Маргарита Нестеренко*

## **УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ**

Виховання підростаючого покоління є найважливішим завданням сучасної педагогічної теорії і практики. Це питання тривалий час не втрачає своєї актуальності, оскільки в останнє десятиліття у педагогічній науці виникає все більша потреба пошуку нових шляхів для вдосконалення та розвитку дитячої особистості, введення інноваційних технологій у навчально-виховний процес. На даний час від педагога вимагається високий рівень професіоналізму в роботі з дітьми, вміння організувати індивідуально-гуманістичне спілкування, вибудувати виховні відносини з кожною дитиною таким чином, щоб сприяти її духовному розвитку та вихованню. Педагог, який працює в якості організатора дитячого колективу, перебуває в постійному пошуку творчого наповнення всієї організації його життя і діяльності.

Модернізація системи освіти пов'язується насамперед із запровадженням до освітнього середовища інноваційних технологій, в основу яких покладено цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. Останнім часом досить широко ввійшов до вжитку термін «інноваційні педагогічні технології». Значний внесок у розробку методології і теорії поняття педагогічної технології зроблено сучасними педагогами: В. Безпалько, Б. Лихачовим, М. Кларіним, В. Монаховим, Г. Селевко та іншими. Проблему педагогічної інноватики розглядали такі вчені, як О. Арламов, В. Марігодов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та інші.

Над проблемою естетичного виховання працювало чимало дослідників, зокрема, С. Шацький, П. Блонський, Д. Кабалевський, А. Макаренко, Б. Лихачов, Є. Квятковський, В. Розумний та інші.

В контексті нашого дослідження вагомими є: формування морально-духовного розвитку особистості, виховання дітей та молоді в контексті розвитку громадянського суспільства (О. В. Сухомлинська); підтримка дитячої ініціативи та створення умов для самовираження особистості (О.В. Безпалько); основи педагогічної творчості (С.О. Сисоєва) та психолого-педагогічного проектування виховного процесу (О.М. Коберник); основні положення концепції виховної роботи в літніх трудових об'єднаннях (В.М. Оржехов-